

La presència d'estrangers en els equips de futbol i el seu impacte en les actituds respecte a la immigració

Ignacio Lago, Universitat Pompeu Fabra

Carlos Lagos Peñas, Universidad de Vigo

Adaptació: Juan Manuel Garcia Campos

La globalització ha afectat dràsticament les societats occidentals en les últimes dècades. L'augment dels fluxos transfronterers de béns, serveis, diners, persones, informació i cultura és un procés que afecta totes les dimensions de la ciutadania. Aquestes transformacions les podem observar, a més a més, en expressions culturals i de lleure de consum massiu, entre les quals l'esport i, concretament, el futbol, és una de les que genera més interès global. L'estudi en què es basa aquest article analitza com la presència de jugadors estrangers a les lligues europees podria incidir en els comportaments i les opinions que tenen els seguidors dels clubs de futbol en relació amb la immigració.

Punts clau:

1. El futbol és l'esport que acapara un nivell més gran d'atenció, seguiment i implicació emocional a escala internacional. A Espanya, segons una enquesta feta el 2014 pel Centre d'Investigacions Sociològiques, prop del 70% dels enquestats van manifestar que eren seguidors o simpatitzants d'algun club de futbol.
2. La presència de jugadors estrangers a les lligues nacionals europees ha augmentat substancialment durant les tres darreres dècades. L'objectiu de l'estudi dut a terme, en el qual es basa aquest article, és desentrellar la relació existent entre la participació d'immigrants en els equips de futbol i les actituds, els comportaments i les opinions que els ciutadans aficionats al futbol tenen respecte a la immigració.
3. Els resultats de l'estudi apunten al fet que, entre la població seguidora d'un club de futbol, les actituds cap al fenomen migratori milloren quan els jugadors estrangers contribueixen a l'obtenció d'èxits per al club al qual pertanyen.

Globalització, immigració i futbol, profundament entrelaçats

Segons una enquesta feta l'any 2017 per Nielsen Sports, el 43% dels enquestats a trenta països d'Amèrica, Europa, Orient Mitjà i Àsia estaven interessats o molt interessats en el futbol. A Espanya, una enquesta del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS) duta a terme el 2014 va revelar que el 67,4% dels enquestats (el 77,9% dels homes i el 57,5% de les dones) eren

seguidors o simpatitzants d'algun club de futbol. En la vida quotidiana de bona part de la població, no hi ha dubte que el fenomen del futbol és dels que generen un nivell més alt d'atenció, seguiment i implicació emocional per part dels que hi estan interessats.

Aquesta atracció global pel futbol el converteix en un excel·lent àmbit d'anàlisi per a entendre fenòmens complexos de caràcter social com ara la immigració. Si la immigració ha augmentat tant en les últimes dècades, és una conseqüència directa del fenomen de la globalització, la qual, al seu torn també ha afectat de ple el futbol.

En aquest esport, la globalització s'ha manifestat per mitjà de la lliure circulació de professionals, que ha augmentat d'una manera molt substancial els darrers vint-i-cinc anys. El mercat futbolístic cada vegada està més exposat al desplaçament de jugadors entre països o d'un continent a l'altre. Habitualment, en aquest àmbit, el flux de jugadors té lloc en direcció sud-nord. El motiu principal de l'augment de les anomenades «migracions futbolístiques» és que els límits en el nombre de jugadors estrangers a les lligues europees s'han eliminat o ampliat, i els clubs han desenvolupat una mentalitat molt més empresarial.

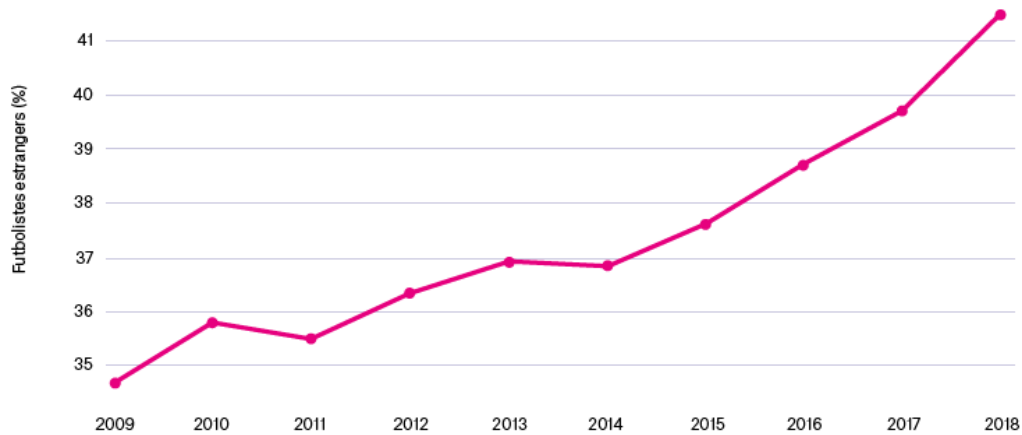
1. La presència de jugadors estrangers a les lligues nacionals ha augmentat

Segons el CIES Football Observatory, el percentatge de jugadors estrangers a les principals 31 lligues europees va assolir un nivell rècord, del 41,5%, el 2018. Deu anys abans era del 34,7%. També ha baixat notablement el percentatge de jugadors del planter, és a dir, formats en el mateix club: l'any 2009 eren el 23,2%, mentre que el 2019 havien baixat al 17,2%.

En el cas d'Espanya, la mitjana de jugadors estrangers els anys 2009-2018 es del 38,1%, amb una tendència a l'alça a mesura que avançava la dècada. En contrast, el percentatge mitjà de jugadors del planter va ser, per a la mateixa dècada, del 23%, amb una forta tendència a minvar. Així, en la temporada 2018-2019, només el 17,8% dels jugadors de la Lliga s'havien format en el club en què jugaven.

Gràfic 1. Jugadors estrangers a les 31 principals lligues europees (2009-2018)

Durant l'última dècada, la proporció de futbolistes estrangers als principals clubs europeus ha augmentat en un 6,8%. El procés s'ha accelerat els darrers anys: s'ha passat d'un creixement anual del 0,55% entre el 2009 i el 2013 a un augment mitjà de l'1,17% entre el 2014 i el 2018.

Font: CIES Football Observatory.

Observatori Social de "la Caixa"

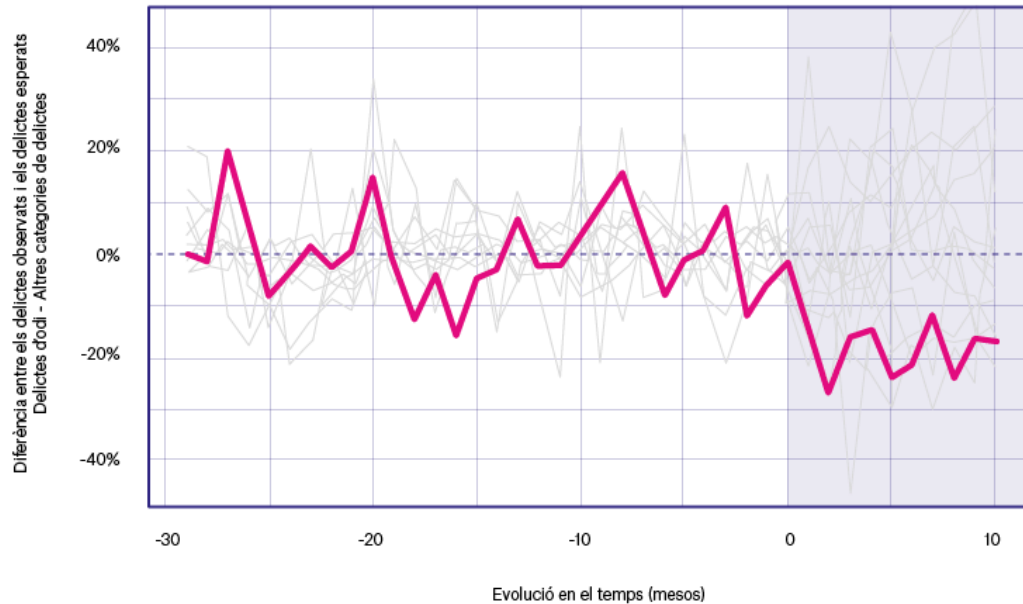
2. La presència d'estrangers en els equips de futbol podria influir en la percepció del fenomen migratori

Si el futbol genera un nivell de seguiment i implicació tan elevat a països com ara Espanya, i el nombre d'estrangers als equips no ha fet sinó augmentar, caldria qüestionar-se si aquest esport pot modificar les actituds, els comportaments i les opinions dels ciutadans sobre la immigració.

Alguns estudis semblen apuntar al fet que aquest impacte és possible. Per exemple, un treball recent d'Alrababa'h et al. (2019) analitza com ha influït la presència del destacat jugador musulmà Mohamed Salah al Liverpool FC en les actituds i els comportaments islamofòbics al comtat de Merseyside (que és on té la seu aquest equip). Els resultats van mostrar que els delictes d'odi envers els immigrants van baixar el 18,9% d'ençà que Salah juga a l'equip, mentre que no es va produir un efecte semblant per a altres menes de delictes, com es pot veure al gràfic 2. D'una manera semblant, els aficionats van reduir a la meitat el nombre de tuïts antimusulmans (del 7,3% al 3,8%) per comparació a altres aficionats de clubs anglesos de la Premier League. És a dir, els resultats de l'estudi apunten a una percepció més positiva dels efectes de la immigració.

Gràfic 2. **Els delictes d'odi van baixar a la regió de Liverpool des que Mohamed Salah juga a l'equip més representatiu de la ciutat**

Diferència entre el nombre de delictes observats i esperats (d'acord amb dades anteriors) per als delictes d'odi (línia magenta) i altres categories de delictes (línies grises). Es presenta l'evolució en el temps, tot diferenciant abans de la presència de Salah al Liverpool FC (zona blanca) i després (zona blava).

Font: CIES Football Observatory.

Observatori Social de "la Caixa"

Aquest efecte es podria explicar a causa que els jugadors estrangers ofereixen un model positiu d'immigració, en el qual l'estranger contribueix a l'èxit de l'equip amb què la població d'una ciutat, regió o país (si parlem de seleccions nacionals, que de vegades també incorporen jugadors nascuts en altres països) s'identifica. Si això fos així, aquesta millora de les actituds per part de la població davant la immigració podria dependre de l'èxit o del fracàs de l'equip propi (com més èxit, actituds més positives) i de la contribució relativa dels jugadors estrangers. Així, es detectaria una millora en aquestes actituds com més gran és la contribució dels jugadors, encara que en qualsevol cas la millora s'observaria únicament en la comunitat de referència per a l'equip.

Per a verificar aquestes hipòtesis, es va dur a terme una recerca en què es van combinar les actituds envers la immigració expressades pels ciutadans espanyols a l'European Social Survey, que es fa amb periodicitat biennal, amb els resultats dels

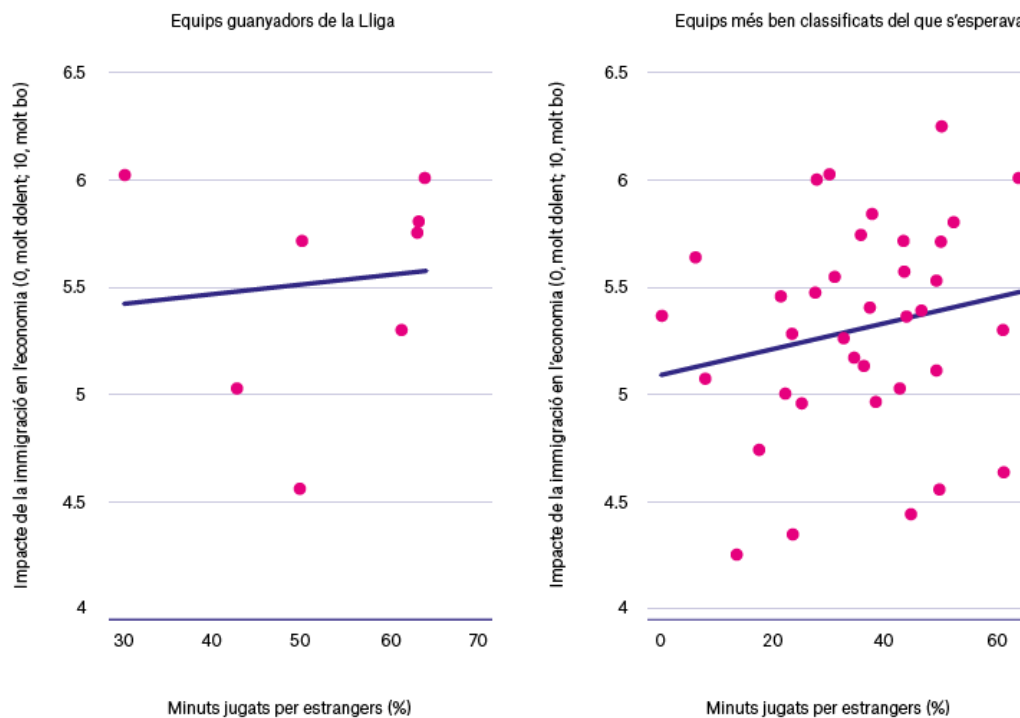
diferents equips de futbol de la Lliga en el període 2002-2016. En aquest sentit, es va tenir en compte no tan sols el desenllaç del campionat (quin equip el va guanyar), sinó també la comparació entre la posició que va assolir cada equip i la que seria esperable segons el seu pressupost.

Els resultats demostren que les actituds envers la immigració milloren quan els jugadors estrangers contribueixen als èxits del seu equip de futbol. Aquesta millora només s'aprecia en la comunitat de la qual l'equip és referent, i no en altres. Així, a l'estudi dut a terme, les opinions sobre els beneficis de la immigració milloraven d'una manera rellevant a la regió de l'equip guanyador de la Lliga. Per exemple, el València CF va guanyar les seves dues últimes lligues a les temporades 2001-2002 i 2003-2004, amb la contribució de dotze jugadors estrangers en el primer títol i de nou en el segon. En correspondència, la percepció sobre el paper dels immigrants en la societat que van manifestar els habitants de la Comunitat Valenciana els anys 2002 i 2004 va ser significativament més positiva que la que van manifestar en anys posteriors, quan el rendiment de l'equip no va ser tan positiu.

Aquest efecte és més visible com més rellevant és el paper dels estrangers en les victòries i en el rendiment de l'equip. La valoració sobre la immigració tendia a ser més favorable com més jugadors estrangers tenia l'equip campió i com més minuts jugaven. Al gràfic 3 apreciem doblement aquesta tendència: quan els equips van resultar guanyadors de la Lliga (gràfic de l'esquerra) i quan els clubs van quedar més ben classificats del que es podia esperar d'acord amb el seu pressupost (gràfic de la dreta).

Gràfic 3. **Quan l'equip propi va bé i els estrangers hi tenen un paper rellevant, les actituds cap a la immigració milloren**

Relació entre actituds davant la immigració (mesurades en una escala de 0 a 10) i nombre de minuts jugats per estrangers als equips que han guanyat la Lliga (esquerra) i als equips que han tingut una classificació millor de la que es podia esperar segons el seu pressupost (dreta) en les vuit temporades analitzades (des de la 2001-2002 fins a la 2015-2016).

Font: CIES Football Observatory.

Observatori Social de "la Caixa"

3. Conclusions

Els resultats presentats suggereixen que el futbol modula d'una manera no intencionada l'opinió d'una part de la població sobre la immigració. Quan l'equip propi guanya, la immigració es percep en termes positius, particularment si els jugadors estrangers són essencials per a l'èxit del club.

En aquest context, els estrangers ja no es representen com una «amença» en qüestions econòmiques, socials o de seguretat, i, al contrari, l'èmfasi es trasllada als efectes positius de la immigració per a l'economia i la creació d'una societat més oberta i cosmopolita.

Així mateix, els resultats mostren que un fenomen de masses com el futbol, en el qual una majoria de persones s'impliquen emocionalment, presenta un gran potencial com a exemple

social, que s'ha d'aprofitar per a la transmissió de valors com ara la tolerància i l'acceptació de la diversitat cada vegada més present en un món globalitzat.

4. Referències

ALRABABA'H, A., W. MARBLE, S. MOUSA i Mohamed Salah on Islamophobic behaviors and attitudes», *SocArXiv Papers*, 31, DOI: 10.31235/osf-io/eq8ca.

LAGO, I. i C. LAGO-PEÑAS (2020): «The glories of immigration: How soccer wins shape opinion on immigration», *Migration Studies*, 2(3), DOI: 10.1093/migration/mnaa018.